

Ја сам бездомни локалпатриота

Данас живимо у времену када се води борба против сећања. Живимо у времену несахрањене прошлости, уосталом о томе пишем у свом новом роману „Наша несахрањена прошлост”. Немамо Антигону која храбро и достојанствено сахрањује прошлост, тако да прошлост базди око нас, каже писац Ласло Вегел

ли велико откриће за мене. Модерна проза, дотад непозната не само у тадашњој Југославији, него у целој источној Европи. После сам био верни слушалац Трећег програм и читалац часописа *Трети програм*. Дела Радивоја Константиновића за мене су се била велика школа модерног сензибилитета. Одрастао са њима.

Некако у исто време, добили сте и награду Војвођанског друштва књижевника за животно дело. Чини ми се да награде данас немају то друштвену тежину какве су некада

да машем са неком верношћу завичају, то је данас већ постало банално, звучи више као пропаганда. Највише сам био везан за Нови Сад, када сам живео две године у Берлину као стипендиста. Задржавајући се на Медитерану, на који увек мислим са љубављу, схватио сам да сам књижевник средњоисточне Европе, са свим траумама и противречностима овог простора. Тешко ми је с њим, али без ње још теже. Једина ми је утеха да сам на периферији јавног живота, редовно шетам на улицама мога града, и тако се срећем са суграђанима.

ци дају ми за право, да ће постепено у Војводини изумрети националне мањине, и онда Војвођина неће постојати више, а Нови Сад ће постати предграђе Београда.

Исцрпно сте и истрајно водили свој дневник, који сте потом и објавили. Каквој дисциплини вас је учио дневничко белжење, како је то утицало на ваш књижевни рад? Дневнике водим због многих ствари. Вођење дневника је, пре свега, ствар духовне кондиције, али исто тако јесте тежња за сачувању способ-

Нисте се устручавали да свој политички или друштвено ангажовани став изнесете, да своју мисао истакнете изнад превлађујуће матице.

То чиним у дневницима, у есејима, а и у романима. Сетим се Камија, који је говорио да су некада књижевници из ложе гледали како се човек бори са животињама. Из једне чисте и достојанствене перспективе су посматрали битке и тачно су знали шта је истина и шта је лаж. Данас, писао је Ками, писцима више нема места у ложи, они су бачени у арену, а у ложама не седи више образована средња класа, него маса која брутално навија, али ни сама није сигурна за кога. А интелектуална елита би желела да побегне из арене у неку кулу од слоноваче да би судила животињама и о маси која навија и о демократским изабраним властима. Данашња елита има чудну мимикрију, не сме да прихвати улогу критичне елите, али понаша се псеудоелитистички у својој кули од слоноваче.

Данашња елита има чудну мимикрију, не сме да прихвати улогу критичне елите, али понаша се псеудоелитистички у својој кули од слоноваче

Ласло Вегел
Фото Раде Крстић

ИНТЕРВЈУ

Александра Исакова

Ласло Вегелу је крајем марта Друштво књижевника Војвођине доделило награду за животно дело, а само неколико дана касније објављено је да је заједно са Радивојем Цветићанином овогодишњи добитник бијеналне награде насловљене именом Радомира Константиновића. Награда им је уручена у свечаној сали Градске библиотеке у Суботици 27. марта, на дан када је пре 91 године у овом граду рођен Радомир Константиновић, књижевник и филозоф. Награду је установио Савет за неговање мисаоног наслеђа Радомира Константиновића на чијем је челу др Латинка Петровић, а жири за доделу награде су чинили др Владимир Гвозден, др Иван Милековић, Ото Толмаи и др Гојко Тешић. Признање се додељује „највреднијим књижевним и филозофским делима која су у естетско-књижевном и филозофско-хуманистичком смислу на трагу стваралаштва Радомира Константиновића. Прозни и драмски писац, есејиста и критичар Ласло Вегел написао је романе *Мемоари једног макрова*, *Дујла екстозиција*, *Парапнеза*, *Вишњенијајнов разбој*, *Екстазијоризум*, *Неолиантија или обдана земља*, а недавно су му објављени и записи *Новосадски дневник 1991–2016*.

У Суботици, родном граду Радомира Константиновића, уручена вам је награда која носи његово име. Познали сте Константиновића, како га се сећате?

Константиновића сам читао још из гимназијских дана, када сам био читалац његових романа, који су тада би-

имале, оне су – бар за мене – пре свега интимни осећај одговорности. За већину књижевника кориснији је, да не кажем важнији, добар маркетинг, велика медијска присутност, него једна скромна и тиха награда. У мени свака награда буди скепсу и незадовољство са самим собом. Њу треба преболети, после скупљати снагу за ново дело, можда са малом утехом да ипак није узалуд.

Сматрате се аутентичним гласом Војвођине, као да сте свет око себе ослушкивали тоном који је „постављен” још у Сентамашу (Србобрану), да ли сте некада пожелели да одете изван овог војвођанског простора?

Увек сам желео да одем из војвођанског простора да бих боље упознао Војводину. Мене за Војводину везују пре свега моја дела. Не желим

Та просторна, географска припадност као да вам је битнија од свих осталих припадности?

Наравно да важна, али то за мене није нека звучна декларација. Домовина, нација, партије су сувише израбљени појмови, нарочито у новије време. Као што је некада био израбљен појам радничке класе, до те мере да је постала фарса. Бојим се да данас појам нације нација и домовина добија фарсичан привук. Себе називам бездомним локалпатриотом који тражи неки дом у бездомности, а мислим да национални идентитет и осећај националне припадности јесте јако битна, али интимна ствар, којом човек не иде на пијацу. Европу могу да замислим као национално шарени континент, а исто тако Војвођина је моја мала Европа и могу је замислити само као национално шарену. Међутим, бојим се, а демографски пода-

ности сећања. Данас живимо у времену када се води борба против сећања. Живимо у времену несахрањене прошлости, уосталом о томе пишем у свом новом роману *Наша несахрањена прошлост*. Немамо Антигону која храбро и достојанствено сахрањује прошлост, тако да прошлост базди око нас. Данашње власти – наравно не само у Србији – највише цене интелектуалце у којима је изумрла способност сећања. Вођење дневника пре свега јесте суочавање са самим собом, а само после тога је могуће суочавање с околином, са друштвом. Приликом примање награде Друштва књижевника за животно дело, признао сам да сам у младости писао да бих променио свет, а после сам писао да бих се сачувао да свет не промени мене. Дневници су, у том смислу дефиниције самог себе, испитивања да ли сам успео да се сачувам.

У својим делима обрађивали сте и турбулентну историју овог поднебља и града који чини се волите више од других – Новог Сада. ПерIOD у коме живимо на одређени начин је и економска и социјална прекретница у нашим животима. Успева ли књижевно дело да у литератури замрзне слику овог доба?

Времена се тако брзо мењају, ми више нисмо способни да препознамо сопствено време, а камоли будућност. Свест о идентитету постаје несигурна и човек то скрива агресивношћу. Живимо у времену страхава и сувише брзе промене. Нови Сад се за

кратко јако много променио. Мени није болно то што је град изгубио стари идентитет, на крају крајева у томе нема ништа необично, цео свет се мења, него ми смета то што није стекао нови. Још мало па ћемо постати мала буварска провинција чији лидери мисле да идемо ка Европи тако што доведемо иностране бендове и дотирамо једну супкултуру која је у Европи чиста комерцијална ствар. Бог је постао дисидент, а будућност емигрирала, баналност влада. Живимо о добу великих распродаја. Распродаје се свака идеја, социјализам, капитализам, либерализам, живимо у времену распродаје интимности, идентитета, љубави, приватности, женског тела, приватног живота. Свега. Књижевност је, међутим, увек на прагу неке изгубљене судбине, велики напор да се препозна наше скривајући време, и у том смислу савремени књижевник је несавремен човек. Можда је Ниче поново веома актуелни филозоф. ❧